

Bladgroen

is een uitgave van de Milieuvereniging Land van Cuijk

Bladgroen met o.a.:

Verdroging (2)

Centrale mestverwerking

Stikstofperikelen

WINTER

JAARGANG 41 - NR. 3

Januari 2021

*Milieuvereniging Land van Cuijk ...
bezigt voor een beter milieu*

COLOFON

BLADgroen is het verenigingsblad van de Milieuvereniging Land van Cuijk. Het informeert leden en anderen over natuur en milieu in de ruimste zin. Het verschijnt in een oplage van circa 250 stuks.

Redactie BLADgroen:

Sylvia van Duijnhoven (eindredactie)
tel. (0485) 530890 - bladgroen@mlvc.nl
Wygard Braspenning
Jan Reijnen.

BLADgroen verschijnt in principe drie maal per jaar. Copy dient verband te houden met 'natuur en milieu in de ruimste zin des woords' in het Land van Cuijk. Iedereen kan artikelen schrijven, de redactie bepaalt of deze in overeenstemming zijn met het huishoudelijk reglement van BLADgroen. Overname van tekst met bronvermelding is toegestaan.

Opmaak en druk: dot-Kom Design

Dagelijks bestuur:

Theo Wijnhoven, voorzitter
Jan Reijnen, secretaris
Harrie van de Wetering,
penningmeester ledenadministratie

Secretariaat MLvC:

Beerseweg 10, 5451 NS Mill.
Tel. (0485) 45 10 71
secretariaat@mlvc.nl

Banknr: NL85 TRIO 0197 9101 30

Lidmaatschap:

Het lidmaatschap bedraagt minimaal € 17,50 per jaar voor leden-abonnees. Voor elk volgend lid uit het gezin of andere levensvorm geldt een bedrag van € 2,50 per jaar. Het lidmaatschap kan ieder moment ingaan. De contributie wordt geheven vanaf de maand waarin men lid is geworden en is evenredig aan het aantal maanden van het jaar waarin men lid is geworden. Het lidmaatschap wordt automatisch voor een jaar verlengd, tenzij uiterlijk 30 november van het lopende jaar bericht van opzegging is ontvangen. Donateurs m/v, die minimaal € 17,50 betalen ontvangen ook BLADgroen. Aanmelden kan bij het secretariaat.

De MLvC is aangesloten bij de Brabantse Milieu-Federatie (BMF) te Tilburg.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Wat wil je dan wel?	4
Gedicht: virale hoek	6
De omgevingswet in het Land van Cuijk	7
Centrale mestverwerking	10
Column - rommeltje	11
De noodzaak van de transitie van de landbouw	12
Verdroging (2)	19
Stikstofperikelen	20
Milieuvergunningen	22

*Milieuvereniging land van Cuijk wen u allen
een gelukkig en gezond 2021*

Blad**groen**
is een uitgave van de Milieuvereniging Land van Cuijk

Voorwoord

Bladgroen januari 2021

Het afgelopen jaar stond in het teken van de corona pandemie, die ons nog altijd in zijn greep houdt. De corona-crisis is de negende crisis die een directe relatie heeft met ons huidige landbouwsysteem. Negen crises die dringend vragen om een transitie van de landbouw. Geert Verstegen beschrijft ze allemaal in zijn artikel over de noodzaak van de transitie van de landbouw. Op één crisis, de stikstofcrisis, gaat hij in het artikel Stikstofperikelen uitgebreider in. Ook schreef hij een gedicht over ons landbouwsysteem en het coronavirus.

Zoals we al aankondigden in de vorige editie van Bladgroen, staat deze editie in het teken van de Omgevingswet. Jan Reijnen legt uit dat de Omgevingswet is bedoeld om het omgevingsrecht te vereenvoudigen en te

moderniseren maar vooral ook om participatie te bevorderen. In dat kader beschrijft hij waar onze prioriteiten liggen: de transitie van de landbouw, de energietransitie, leefbaarheid, biodiversiteit en klimaat.

Geert vertelt over het project 'Koersen op Kansen' en legt uit dat de nadruk straks, als de Omgevingswet in werking is getreden, niet meer ligt op wat we niet willen maar op wat we dan wel willen en kunnen.

Wygard Braspenning voerde een gesprek met Douwe Terpstra (adviseur Watersysteem bij het Waterschap Aa en Maas) als vervolg op zijn artikel over verdroging in de vorige editie van Bladgroen.

En verder natuurlijk een column van onze voorzitter Theo Wijnhoven, een artikel over onze zorgen omtrent het

voornemen van de provincie Noord-Brabant om het mestbeleid te herzien en een artikel over milieuvergunningen. Wilt u reageren op een artikel in dit blad, dan kunt u een mail sturen naar bladgroen@mlvc.nl.

*Veel leesplezier!
De redactie*

Wilt u GRATIS op de hoogte gehouden worden van de laatste regionale natuur- en milieu nieuwtjes?

Bezoek onze website

**www.
mlvc.nl**

Wat wil je dan wel?

Wat wil je dan wel? Dat is een vraag die te weinig gesteld wordt. Als het gaat om kwesties die spelen in de natuur, het milieu of onze leefomgeving ligt de nadruk vooral op alles wat we niet willen. Meestal gaat het om een nieuwe aantasting of bedreiging waar we tegen zijn. Zo weten inwoners van het Land van Cuijk ons te vinden als er ergens grootschalig zonnepanelen worden gelegd, als er een varkensstal wordt gebouwd of recreatiewoningen. Voor een helder standpunt en een sterke argumentatie is het echter belangrijk om niet direct te reageren op de waan van de dag. We moeten eerst stil staan bij de onderliggende waarden die voor ons van fundamenteel belang zijn.

We zien dat in de praktijk van alle dag het willen en het kunnen vaak door elkaar gehaald worden of elkaar bemsmetten. Een Brabants gezegde typeert dit trefzeker: "Kan-ik-nie ligt op het kerkhof en wil-ik-nie ligt 'r nève". Hiermee bedoelt men, dat verantwoordelijkheid voor de eigen keuze afgewenteld wordt op het "niet anders kunnen". En dit afwentelen ligt mede voor de hand, omdat in Nederland ons doen en laten helemaal dichtgeregeld is: heel veel kan niet, omdat we het wilens en wetens onmogelijk gemaakt hebben met al onze regeltjes. Zwart-wit gesteld: er zijn regels. Wat daar in staat dat kan. Dát hebben we zo afgesproken. En alles wat er niet in staat, kan dus eigenlijk per definitie niet.

Maar kijk nu eens naar de kwaliteit van onze leefomgeving. Die holt achteruit. En dat ondanks het feit dat we het tot in de puntjes geregeld hebben. We kunnen alleen maar concluderen, dat het – op zijn zachtst gezegd – daardoor blijkbaar helemaal niet goed geregeld is. Als we deze zaak analyseren, blijkt

dat er een belangrijke oorzaak is te vinden in de wijze waarop onze export-gedreven landbouw omgaat met ons buitengebied. Er zijn boeren en bedrijven die daar dik aan verdienen. Maar tegelijkertijd balanceren veel boeren op het randje omdat ze er bijna niet aan verdienen. Ze zitten klem tussen de eisen van hun bank en de steeds gedetailleerdere eisen van de regelgeving. Zij worden daar niet gelukkig van. En de bewoners van het platteland al evenmin.

Dat willen we dus allebei uitdrukkelijk niet. En dan wordt het tijd om de hamvraag te stellen: wat wil je dan wel? Een boer wil boeren. En hij wil daar gewoon van rond kunnen komen. Hij wil niet door steeds nieuwe regeltjes telkens gedwongen worden tot nieuwe investeringen, waarvoor hij keer op keer moet uitbreiden om die investeringen terug te kunnen verdienen. Als hij met de helft van het vee een goede boterham kan verdienen is hem dat ook goed. En wat wil de burger als bewoner van het platteland? Datgene wat we elkaar toewensen op Nieuwjaar: een goede gezondheid. Want de rest is bijzaak. Maar voor die goede gezondheid is een gezonde leefomgeving een voorwaarde. En daarbij draait het niet alleen om natuur, landschap, lucht, bodem en water, maar ook om het sociale klimaat. En ook daarmee gaat het fout. Het contact, ook in economische zin, tussen de boer en de burgers in zijn omgeving is langzaam verloren gegaan. Ze zijn zelfs tegenpartij van elkaar geworden. Het merendeel van wat de boer produceert is als export-product bestemd voor de wereldmarkt. En om daar concurrerend te kunnen opereren is het productieproces onder druk gezet en is het boerenbedrijf stap voor stap geïndustrialiseerd.

De boer is afhankelijk geworden van wat Xi Jinping en zijn onderdanen willen betalen. In die concurrentieslag is alle 'franje' wegbezuinigd en zijn alle productiemiddelen – bodem, water, lucht - tot op het bot uitgeperst. Maar daardoor is de gezonde leefomgeving op het platteland hier steeds verder onder druk komen te staan. Om dat een halt toe te roepen, komt er weer extra regelgeving. En zo zijn we in een negatieve spiraal beland.

Xi Jinping gaat dat voor ons niet oplossen. De burgers van het platteland kunnen dit ook niet. Zelfs al zouden ze met zijn allen besluiten om alleen nog maar lokale en duurzaam geteelde producten te kopen. Want de infrastructuur is daar niet op ingericht. En de overproductie is inmiddels zo ver doorgevoerd dat we dat met zijn allen nooit meer weg kunnen eten.

Maar wat willen wij dan? En belangrijker: wat kunnen we dan wel? En dan bedoelen we met we: boeren én burgers, alle bewoners van het Land van Cuijk. We hebben een gemeenschappelijk belang. En daarin kunnen we elkaar versterken. Want wat we samen willen is een schoon en mooi Land van Cuijk. Een gebied waar het goed toeven is én waar boeren een eerlijke boterham kunnen verdienen.

WAT KUN JE?

Het lijkt een onoplosbaar dilemma. Toch heeft onlangs iemand ons een mogelijke uitweg gewezen. Een manier om deze negatieve spiraal te doorbreken. Het gaat om het idee van Jan Ottens uit 't Oventje: hij wil het verdienmodel van het boerenbedrijf verbreden. Een boer moet zijn ruimte niet alleen inzetten om melk of vlees te produceren, maar ook om nieuwe natuur te ontwikkelen en om daartus-

senin burgers een gezond buitenleven te bieden in tiny houses. Met drie tiny houses per hectare en nieuwe natuur eromheen kunnen we zo in de Peel drie doelen bereiken. Boeren krijgen een breder economisch fundament waarop ze met minder dieren een goede boterham kunnen verdienen. Want door te investeren in de mix van natuur en tiny houses lossen ze niet alleen een tweetal grote maatschappelijke problemen op, maar zorgen ze voor zichzelf ook voor een nieuwe bron van inkomsten. Natuurlijk is dit geen oplossing voor

alle problemen. Maar dit plan is een voorbeeld van hoe het wél zou kunnen. En het komt op het juiste moment. Want de Omgevingswet dient zich aan. Een operatie waarin heel veel van al onze wetten met al hun verstikkende regeltjes en uitzonderingen op één hoop gegooid worden. Maar het belangrijkste daarbij is eigenlijk dat er dan een andere wind gaat waaien. In plaats van bestemmen wat er ergens mag en daarmee verbieden wat er allemaal niet mag, gaan we bekijken óf en hoe en waar iets mogelijk zou kunnen zijn. De overheid gaat meeden-

ken met een idee, in plaats van het te bedelven onder een bombardement van gebods- en verbodsregeltjes. Er blijven natuurlijk wel regels. Maar het worden er minder. En ze worden van een andere orde. We gaan niet opnieuw zeggen wat ergens wel of niet mag. We gaan met open vizier vooruit kijken en we gaan criteria benoemen met daarin wat we van belang vinden en waar we op gaan letten als we een plan gaan beoordelen. En dan zijn dat niet alleen ruimtelijke criteria, maar ook regels voor de natuur, ons milieu, onze leefomge-

ving en onze gezondheid. Onze eigen fysieke gezondheid, maar ook de gezondheid van onze sociale samenleving.

De kracht van deze nieuwe wending zit hem dus in het feit, dat het initiatief niet bij de overheid hoeft te liggen, maar mogelijk ook bij de bewoners zelf; samen met de gemeente gaan bepalen of en waaraan afgemeten wordt of een dergelijk initiatief hier past. Met dit gegeven is de Milieuvereniging Land van Cuijk (MLvC) aan de slag gegaan. Dit blijkt een hele uitdaging. Maar het is wel een goed moment, omdat er een samenvoeging van vier gemeenten staat aan te komen. En we verwachten dat de vijfde zich daar ook wel bij zal aansluiten. Een beter moment kun je niet

kiezen om met een schone lei te beginnen.

Als initiatiefnemer voor een dergelijk proces moet de MLvC, krachtens haar doelstellingen, natuurlijk opkomen voor een mooi buitengebied. Maar tegelijkertijd moet de milieuvereniging nu niet de fout van de overheid herhalen: plannen maken waar de rest pas aan het eind van de pijplijn iets van mag gaan zeggen. Dus moet je zelf nu een dergelijk plan ook aan de voorkant afstemmen met de mensen, bedrijven en organisaties in je omgeving. Als je aan het begin draagvlak zoekt, kun je daar op voortbouwen en hoef je het aan het eind niet meer kunstmatig te creëren.

Tot de zomer van 2021 hadden we een stevig gezamenlijk proces

in gedachten. We hebben al twee bijeenkomsten gehad en toen kwam Corona. Hoe het verder moet blijft een zoektocht en hoe lang die gaat duren..... dat ligt niet alleen aan Corona, maar ook aan onze eigen inzet en ons eigen enthousiasme. Wat willen we? Want je weet wie er naast ligt op het kerkhof.

Wil je meer weten?

Zie <https://www.mlvc.nl/nieuws/omgevingswet-komt-er-aan>.

Wil je je er mee bemoeien? Je weet ons te vinden.

Geert Verstegen

(met redactionele ondersteuning van Frank van den Dungen)

Gedicht: Virale hoek

Sloom fietsend met in de rug een lichte zucht
en terwijl ik van het landschap geniet
trap ik in Brabant van gehucht naar gehucht
en zie wat niet eenieder ziet
en ruik steeds maar, door beesten bezwangerde lucht
en ervaar des Brabants verdriet
onrechtvaardigheid waaronder men zucht
dat kan zo niet – dat hoort zo niet
alle protest van decennia ten spijt
verstierven in het politieke bastion
alle redelijkheid en alle argumenten
men spaarde de kool en zeker de geit
maar fietsend ontwaar ik aan de horizon
een knock-out - een systeem aan gruzelementen
want komt er na jarenlang falend beleid
een abrupt einde aan dit feuilleton
door een directe hoek met virale antecedenten?

Geert Verstegen

De Omgevingswet in het Land van Cuijk

De Omgevingswet die in 2022 van kracht wordt voorziet achtereenvolgens in een Omgevingsvisie [figuur 1], een omgevingsprogramma en de uitwerking daarvan in omgevingsbesluiten (rijk), omgevingsverordeningen (provincies) en omgevingsplannen (gemeenten). Met deze Omgevingswet wil de rijksoverheid de verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen én provincies en gemeenten meer ruimte geven om hun omgevingsbeleid af te stemmen op hun eigen behoeften.

In de vorige Bladgroen is in meer algemene zin aandacht besteed aan de Omgevingswet. Hier gaan we inhoudelijk in op zaken die voor ons van belang zijn. Maar eerst nog even: waarom een nieuwe Omgevingswet? Op de website van de overheid staat het volgende:

Nieuwe omgevingswet maakt omgevingsrecht eenvoudiger

De Omgevingswet bundelt en vereenvoudigt de regels voor ruimtelijke projecten. Met behulp van 1 digitaal loket wordt het makkelijker om ruimtelijke projecten te starten. Bijvoorbeeld

woningbouw op oude bedrijventerreinen of de bouw van windmolenparken.

De Omgevingswet bundelt wetten voor de leefomgeving

De Omgevingswet bundelt en moderniseert de wetten voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en natuur. De Omgevingswet staat voor een goed evenwicht tussen het benutten en beschermen van de leefomgeving. [figuur 2]

Figuur 1

De Omgevingswet bundelt de wetten voor de leefomgeving

Van

26 wetten
60 Algemene Maatregelen van Bestuur
75 ministeriële regelingen

Naar

1 wet
4 Algemene Maatregelen van Bestuur
1 Omgevingsregeling

Samenhangende aanpak van de leefomgeving

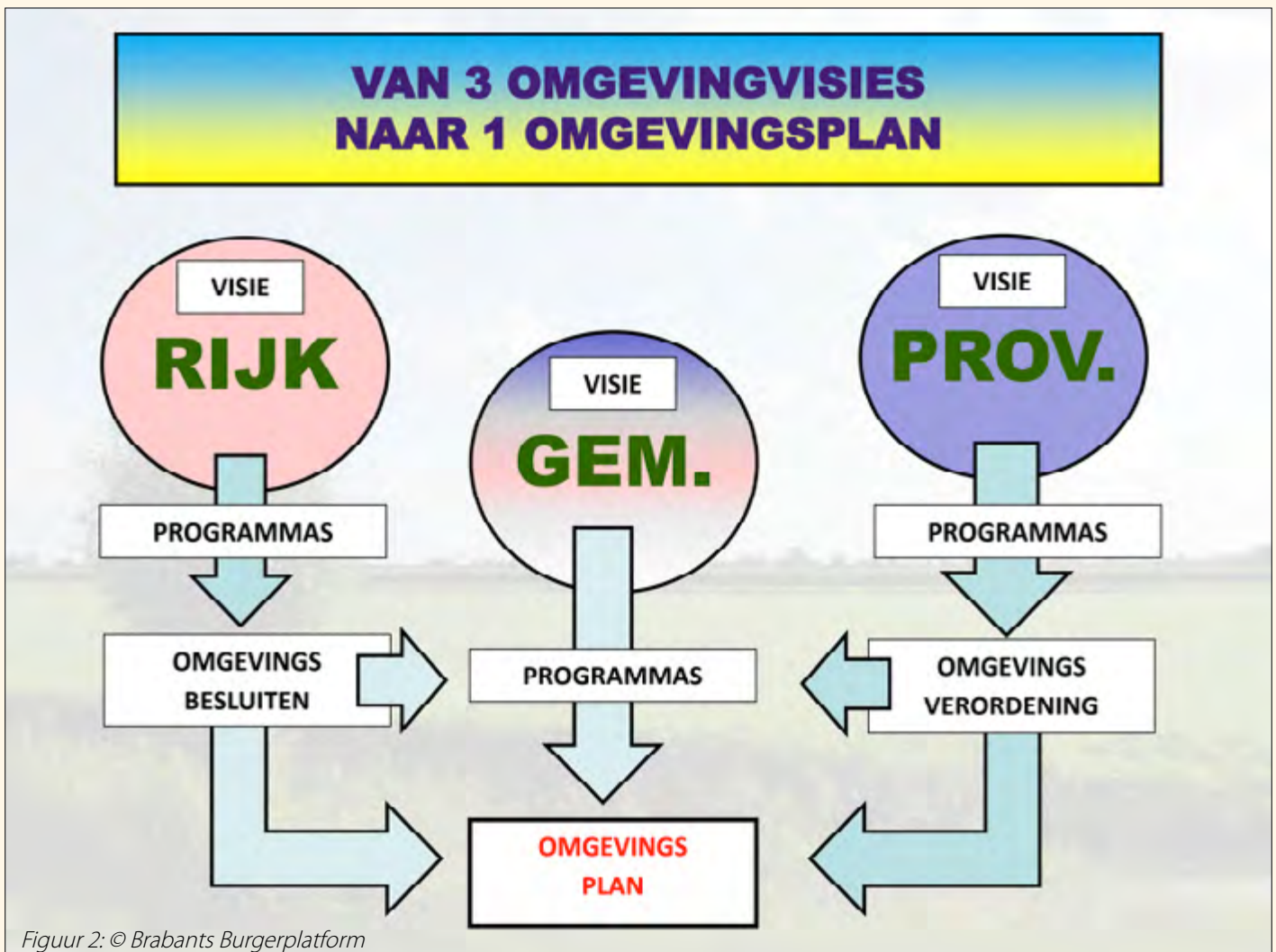
De nieuwe wet zorgt voor een samenhangende aanpak van de leefomgeving, ruimte voor lokaal maatwerk en betere en snellere besluitvorming. Daarnaast wordt participatie bevorderd. Bijvoorbeeld door burgers en ondernemers zo goed mogelijk te betrekken bij de ontwikkeling van de leefomgeving. [figuur 3]

Dit laatste punt, de participatie, is belangrijk: burgers (en ondernemers), wij dus, worden voortaan van voren af aan betrokken bij plannen die invloed hebben op onze leefomgeving. Maar de ruimte is beperkt, en iedere groepering heeft zijn eigen ideeën. Er moeten criteria opgesteld en prioriteiten vastgesteld worden. Die laatste zijn voor ons: transitie landbouw, energie, leefbaarheid, biodiversiteit en klimaat

(niet noodzakelijk in die volgorde). Onze ideeën moeten uitmonden in een presentatie die we aan bestuurders (en anderen) kunnen aanbieden.

Bij de nieuwe omgevingswet zijn voor ons een drietal zaken vooral van belang:

- de transitie van de landbouw en de verschuivingen die op het platteland kunnen ontstaan door stoppende boeren: wat willen we wel en wat juist niet stimuleren aan economische bedrijvigheid in Vrijkomende Agrarische Bebouwing. In een apart artikel in deze Bladgroen wordt hier verder op ingegaan;
- de plaatsing van windmolens, de

Hetzelfde hoornaarsnest 4 weken later.

aanleg van zonneweiden, de problemen rond mestvergisting en andere bronnen en/of opslagmogelijkheden van niet fossiele energie, die stuk voor stuk hun impact hebben op het platteland. Het zoeken naar plekken voor het opwekken van duurzame energie (windmolens, eventueel zonneparken) moet volgens ons regionaal en niet op gemeentelijk niveau gebeuren. Wél moet dit gekoppeld worden aan de bestaande infrastructuur. Zonnepanelen op daken plaatsen moet gestimuleerd worden, en zonneparken mogen niet ten koste gaan van natuur of landbouwgrond nodig voor de extensivering van de (circulaire) landbouw [figuren 4 en 5].

Liever zo ...

... dan zo

Omdat mestfabrieken en bio-centrales geen duurzame energie leveren, (zie ook artikel elders in dit blad) moeten ze niet worden toegestaan. En de RES (Regionale Energie Strategie) is een bruikbaar document.

De helft van het drinkwater verdampt voordat het in de bodem kan doordringen

Figuur 3: © Brabants Burgerplatform

- het belang van leefbaarheid, de biodiversiteit en CO₂-reductie / CO₂-opslag in het kader van klimaatbeleid. (In de vorige Bladgroen stond een artikel over hergebruik van CO₂).

In vrijwel elke gemeente worden voor deze drie zaken, vaak los van elkaar, participatie-bijeenkomsten belegd, waarbij medewerkers en/of ingehuurde bureaus aan burgers en andere betrokken partijen vragen om hun inbreng, hun visie of hun voorkeur binnen een set mogelijkheden. Het is van belang dat burgers, zoals beoogd in de Omgevingswet, in staat zijn om als volwaardige partij te participeren bij de ontwikkeling en vormgeving van beleid vanuit een integrale optiek waarbij de samenhang van de diverse ontwikkelingen centraal staat.

Om dit te bereiken wordt in opdracht van de provincie Noord-Brabant door het Brabants Burgerplatform een methodiek ontwikkeld om burgers

van het platteland inhoudelijke toe te rusten met het oog op volwaardige participatie. Deze aanpak wordt in een tweetal pilots getest. In verband met de samenhang van de transitie veehouderij is gekozen voor een pilot in NO-Brabant (Het Land van Cuijk) en een in de Metropoolregio Eindhoven. Daarna kan de methodiek overgedragen worden naar andere gemeenten en naar andere regio's.

In de pilot van onze regio willen we aan de slag met een tweetal werkgroepen, die zich respectievelijk met de landbouwtransitie en de energietransitie bezighouden. Vanwege de coronaperikelen heeft het opstarten van deze werkgroepen vertraging opgelopen.

Jan Reijnen

Centrale mestverwerking

Bestuurders weten beleid af en toe heel ingewikkeld te maken. Soms is dat te rechtvaardigen want er moet met veel wensen en belangen rekening worden gehouden. Dat het voor uitvoerende ambtenaren af en toe te ingewikkeld wordt, daar hebben we wel eens begrip voor.

Beleidsvoornemens en vergunningen die met milieu te maken hebben zijn meestal zo'n ingewikkelde kwestie. Om vooraf de effecten op het milieu vast te stellen is de Milieu Effect Rapportage (MER) uitgedacht. Dan worden deskundigen aan het werk gezet om die effecten te meten. Jammer dat, zoals we nogal eens ondervinden, deskundigen vooral worden ingehuurd om de voornemens van bestuurders te ondersteunen.

De provincie Noord-Brabant heeft het voornemen om het mestbeleid te herzien. Daarbij is een MER onoverkomelijk. Als je echte deskundigen zonder opdracht aan het werk zet dan zou er uit zo'n MER wel eens kunnen komen dat mestverwerking op het eigen bedrijf dient plaats te vinden. Als we het over natuurinclusieve en kringlooplandbouw hebben is dat vanzelfsprekend de beste optie. Die uitkomst van de MER zou de landbouw zoals die nu voornamelijk wordt uitgeoefend behoorlijk belemmeren en dat zou de landbouwlobby niet aanstaan. Het huidige provinciebestuur lijkt dat ook te snappen.

Om de opdracht voor de door deskundigen op te stellen MER te formuleren is er een notitie reikwijdte en detailniveau (NRD)-mestverwerking opgesteld. In de notitie neemt centrale mestverwerking een belangrijke plaats in. Locaties voor mestfabrieken buiten industrieterreinen zijn daarbij nadrukkelijk in beeld. Nog meer mestverwerking buiten het eigen bedrijf laten

plaatsvinden zet de ontwikkeling naar natuurinclusieve landbouw verder op achterstand. Milieuvereniging Land van Cuijk is zeer verontrust over deze notitie. In het Land van Cuijk is al meer dan genoeg centrale mestverwerking en velen ervaren de overlast en ondervinden de gezondheidsrisico's. Zoals de notitie nu is opgesteld is de uitkomst eigenlijk al voorgekookt. Als

je met de ingrediënten van een appeltaart begint dan komt er nooit een slagroomtaart uit de oven. Diverse milieugroeperingen in Noord-Brabant waaronder MLvC hebben zich daarom tot Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten gericht om hun zorgen kenbaar te maken. De brief die we gestuurd hebben willen we jullie ook graag laten lezen.

- al vanaf 1980 bezig voor een beter milieu -

Aan: Provincie Noord-Brabant
T.a.v. Provinciale Staten & Gedeputeerde Staten

Ons kenmerk : JR2022
Uw kenmerk :
Trefwoord : locaties grootschalige mestbewerking
Onderwerp : zienswijze

Mill: 6 november 2020

Geachte Statenleden, geacht College,

De berichten over de zoektocht van de provincie naar locaties voor grootschalige mestbewerking verontrusten ons zeer. In het Land van Cuijk hebben we de onrust gehad rond een eventuele vestiging van MACE in Landhorst. In het Land van Cuijk zijn al meerdere grote verwerkingsinstallaties van mest. De situatie rond de kruising van de N264 en N277 is er een die het meest in het oog loopt en flinke overlast geeft. De reacties vanuit de bevolking bij de procedure rond MACE laten zien dat de grenzen van wat mensen kunnen verdragen en tolereren bereikt zijn. Nog meer mestfabrieken is vanuit oogpunt van volksgezondheid en leefbaarheid onverantwoord. Mestfabrieken zijn niet welkom in het Land van Cuijk.

Na het bestuderen van de notitie reikwijdte en detailniveau als voorbereiding op de milieueffect-rapportage namen onze zorgen toe. Hier worden politieke keuzen gemaakt die ten koste gaan van de gezondheid en de leefbaarheid van omwonenden. Als er al centrale mestverwerking zou moeten plaatsvinden dan dient die op de zwaardere bedrijventerreinen gelokaliseerd te worden. Juist dat wordt bij de NRD niet als uitgangspunt genomen. Waardoor locaties waar op korte afstand woonhuizen die geen bedrijfswoning zijn in aanmerking kunnen komen. Daardoor worden de belangen van gezinnen verwaarloosd en zelfs geschaad.

Brabant kiest met mestfabrieken voor meer stank en meer nadelige effecten op volksgezondheid en milieu. Scheiden bij de bron van de dikke en dunne fractie levert minder schadelijke emissies. Door te kiezen voor mestfabrieken houdt de provincie de foute werkwijze van het op één locatie brengen van rottende drijfmest in stand. Erger nog: de ontwikkeling van een betere verwerkingsmanier wordt erdoor gehinderd.

Centrale mestbewerking is nu al op veel plaatsen het geval. Uit die praktijk leren we dat er nadelige milieueffecten zijn, voor de bodem en emissies. Daarnaast is er transportoverlast en blijkt het fraudegevoelig. Het onderzoeken naar geschikte locaties voor centrale bewerking is in feite het handhaven of uitbreiden van de bestaande situatie. Dat staat dwars op het ontwikkelen naar kringlooplandbouw waarbij mestverwerking helemaal niet nodig is en waar we naar onze overtuiging naar moeten streven.

Als alle mest op de bedrijfslocatie gescheiden wordt, zijn er juist géén of een totaal ander type centrale bewerkingslocaties nodig. De bedrijfslocatie is immers per definitie een bestaande locatie.

Onze conclusie is dat de opzet van de NRD de weg vrij maakt voor nieuwe centrale bewerkingsinstallaties. Die zullen maatschappelijk ongewenst zijn en veel weerstand oproepen, zeker ook in het Land van Cuijk.

Met vriendelijke groet,

Jan Reijnen, secretaris MLvC

C.C.: colleges en gemeenteraden gemeenten in het Land van Cuijk

COLUMN: rommeltje

Hebben jullie ook zo het idee dat de sturing vanuit Den Haag een rommeltje is? Dan heb ik het niet alleen over de corona-standpunten. Die zorgen al voor voldoende verwarring. Helaas is ook het milieubeleid een rommeltje van jewelste. Naar mijn opvatting komt dat vooral omdat er weinig idee is voor beleid voor de lange termijn. En als er eens iemand zijn of haar ideeën voor de lange termijn uit, dan gaat de hele bak vol kritiek open. Vooral kritiek van belangengroepen die vooral niet aan echte veranderingen willen, want dat geeft onzekerheid. En als er dan lange termijn standpunten te realiseren zijn, dan worden die in de loop van de jaren door de invloed van belangengroeperingen onderuit gehaald.

Al bijna tien jaar geleden werd tot stoppen met de nertsenfokkerij besloten. Dan verwacht je dat die hele sector langzaam zal uitdoven. Maar nee, nu de einddatum dichtbij komt, blijkt dat veel fokkers nog flink aan het investeren zijn gegaan en dat ze, nu corona een kink in de kabel veroorzaakt, melden dat ze grote aflossingsproblemen hebben als ze nu moeten stoppen. Hoezo is er geen beleid gevoerd dat die situatie zou voorkomen? Terecht wordt er veel geld geclaimd door de nertsenfokkers als ze eerder moeten stoppen, want er zijn steeds maar weer vergunningen verleend. Zo gaat het steeds. Een zelf verklaarde slimmerik zegt dat biomassa een goed alternatief is voor fossiele brandstof en van pellet-kachel tot biomassacentrale werden gestimuleerd en gesubsidieerd. Nu eindelijk het besef doordringt dat de bomen niet snel genoeg kunnen groeien om de vraag naar biomassa bij te houden, hebben we een groot probleem. Subsidies zijn verstrekt en soms voor vele jaren toegezegd. Weer een financieel probleem dat bijkans onoplosbaar lijkt.

Zo'n aanpak kan er alleen maar toe leiden
dat het steeds vaker gaat voorkomen
dat een rechter de genomen besluiten gaat vernietigen

Dan kunnen we het ook nog hebben over het zwalkende beleid ten aanzien van de stikstofuitstoot. Het succes van alle groeperingen die protesteren, of het nu boeren zijn of corona-ontkenners, is dat de populistische partijen er in de peilingen voordeel uit trekken. Met als gevolg dat een partij als het CDA weg gaat lopen voor de verantwoordelijkheid die een partij met gekozen leden in onze parlementaire democratie heeft. Die dienen namelijk beslissingen te nemen en daar de bevolking en achterban van te overtuigen. De partij heeft het plan opgevat om groeperingen uit de samenleving meer inspraak en blijkbaar beslissingsmacht te geven. Dan zal er van een samenhangend beleid helemaal niks terecht komen. Dan krijgen de bouwers de ene dag gelijk en na de vergadering van de boeren krijgen die de volgende dag gelijk en welke club er dan de dag erop weer gelijk krijgt moeten we dan maar afwachten. Eigenlijk gaat het nu al een beetje zo. Het CDA wil het gaan institutionaliseren.

Zo'n aanpak kan er alleen maar toe leiden dat het steeds vaker gaat voorkomen dat een rechter de genomen besluiten gaat vernietigen. Prima dat een rechter bestuurders op de vingers gaat tikken, maar het zou niet nodig moeten zijn. Degene die een rechtszaak heeft aangekaart verketteren of de rechters van van alles beschuldigen slaat nergens op maar het gebeurt wel. Het zijn de beleidsmakers en de uitvoerders ervan die er een potje van maken vanwege het kortetermijnbelang. Voor ons is het duidelijk dat de juridische procedure vaak de weg is die we zullen moeten gaan als we het belang van het milieu willen blijven verdedigen.

Theo Wijnhoven

De noodzaak van de transitie van de

Als we even googelen op 'transitie landbouw' dan loopt ons scherm vol. Er is dus wat aan de hand. Maar voordat we over de landbouw beginnen – iedereen heeft zijn eigen oogkleppen – moeten we eerst bekijken in wat voor situatie onze leefomgeving zich op dit moment bevindt. Het is duidelijk dat we een aantal crises doormaken. En net zoals bij de dokter, die de samenhang van een aantal kwalen moet ontdekken, rust ook op ons de taak te bezien of er tussen al die crises een samenhang bestaat. Is het gewoon toeval en hebben we simpel pech dat het nu allemaal tegelijk op ons af komt, of is er een gemeenschappelijke oorzaak aan te wijzen? En die dokter, daar gaan we op het eind nog even langs.

Crises in relatie tot landbouw: we noemen er negen.

1. Coronacrisis

De Covid 19 pandemie is een gebeurtenis met enorme gevolgen, en dat om een aantal redenen. In de eerste plaats door haar omvang en op de tweede plaats door haar ernst. Dit virus is een zoönose: een ziekte die overgaat van een dier op de mens. Vrijwel alle infectieziekten vinden hun oorsprong in de dierenwereld.

Ongeveer 289.000 resultaten (0,37 seconden)

[www.regionoordoostbrabant.nl](#) › themas › transitie-Jan ...

Transitie landbouw - Regio Noordoost Brabant

Landbouw is van oudsher een belangrijke economische sector voor Noordoost-Brabant: de sector brengt voedsel, werk en welvaart. De agrarische ...

[www.pbl.nl](#) › onderwerpen › landbouw

Landbouw | PBL Planbureau voor de Leefomgeving

De overheid stimuleert de transitie van de huidige landbouwpraktijk in de richting van een duurzamere landbouw. Ook het gemeenschappelijk landbouwbeleid ...

[www.boerderij.nl](#) › Akkerbouw › Blogs › Weerstand-te...

'Weerstand tegen transitie naar duurzame landbouw ...

30 jul. 2019 — Wel snel uitbreiden, maar nu kalm aan richting duurzaamheid. De transitie zal nog wel even duren. De gevestigde landbouwsector stuurt ons nog ...

[www.groenkennisnet.nl](#) › groenkennisnet › show › Tra...

'Transitie van het voedselsysteem loopt via het boerenerf ...

24 jul. 2020 — De landbouw en het systeem van voedselproductie zit in een veranderingsproces. Die transitie komt mogelijk in een versnelling door diverse ...

[www.wur.nl](#) › Afgeronde-projecten-KB › Transitie-Inn...

Transitie & Innovatie - WUR

Werken aan transitie naar een duurzame land- en tuinbouw en een vitaal platteland ... van kennis en ervaring voor een transitie naar duurzame landbouw.

Bram Bos: Wageningen UR Livestock Research

[edepot.wur.nl](#) › ... PDF

Op weg naar duurzame landbouw - WUR E-depot

Om te achterhalen wat de transitie van conventionele landbouw naar duurzame landbouw in de weg staat wordt aangesloten bij transitietheorie, zoals gebruikt

[www.nieuweoogst.nl](#) › nieuws › 2020/08/25 › milieude...

Milieudefensie: 'Transitie naar duurzame landbouw vergt ...

Een voorwaarde is dat er een intensief contact is tussen een dier en de mens. Daarbij helpt het als er veel dieren – soms verschillende soorten – in elkaars nabijheid leven. Waardoor het virus kan muteren in een voor een andere soort, zoals de mens, gevaarlijke variëteit. Voeg daarbij veel vervoersbewegingen en we hebben een pandemie.

Dus véél, dicht opeen en transport. We hebben nu Covid 19, maar als we de randvoorwaarden voor dit en andere virussen niet ongunstiger maken, is het wachten op een volgende pandemie. Ook in Brabant voldoen wij aan die voorwaarden. Het is niet de vraag óf, maar wannéér er weer een zoönose komt; de Q-koorts ligt nog vers in ons

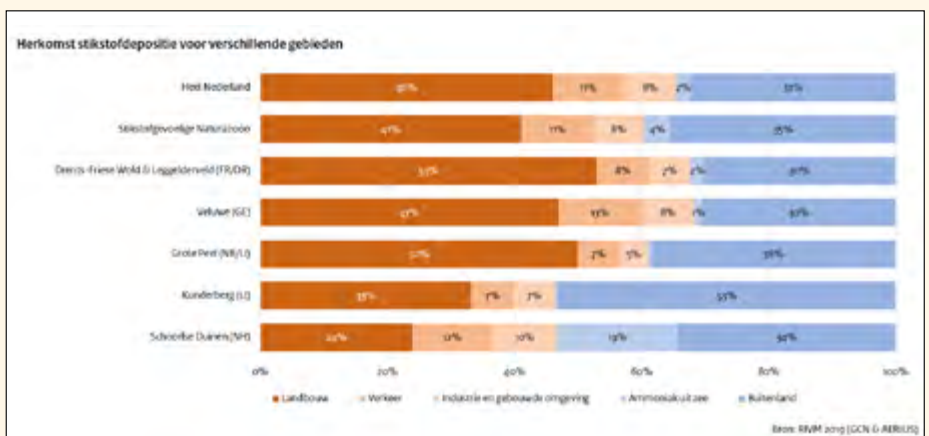
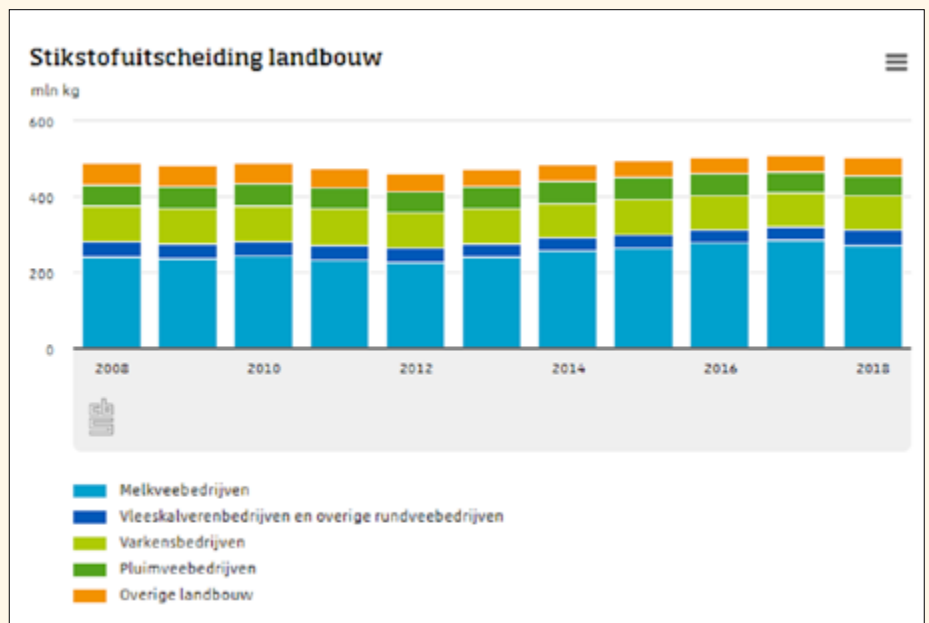
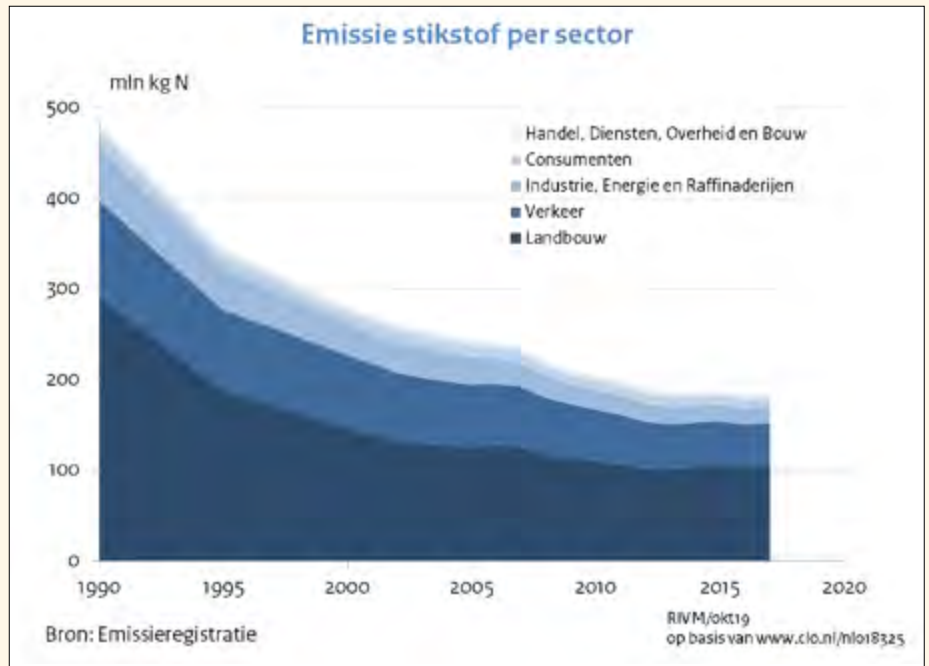
landbouw

geheugen. En dan nog de relatie met biodiversiteit: “De vernietiging van natuurlijke leefgebieden en biodiversiteit verhoogt de kansen op besmetting met opkomende zöonosen”, stelt het WWF-rapport¹.

2. Stikstofcrisis

Stikstof kent diverse verschijningsvormen. In de lucht als onschadelijk N_2 , als ammoniak NH_3 en als verbrandingsgas NO_x . Het heeft een vermestende en verzurende uitwerking die vooral schadelijk is voor de natuurgebieden. Het grootste aandeel van de binnenlandse uitstoot komt van de landbouw. Rond 67%. Met daarin de koe als grootste vervuiler. Kijken we naar de neerslag (depositie) dan is dat minder omdat een deel vanuit het buitenland komt. Overigens krijgen onze buurlanden fors meer van ons dan wij van hen krijgen. Ook in het water treffen wij stikstof aan in de vorm van nitraat NO_3 . Nederland doet het op het gebied van de waterkwaliteit zeer slecht. We zijn de viespeuk van Europa. De vermesting leidt er toe dat enkele hard groeiende

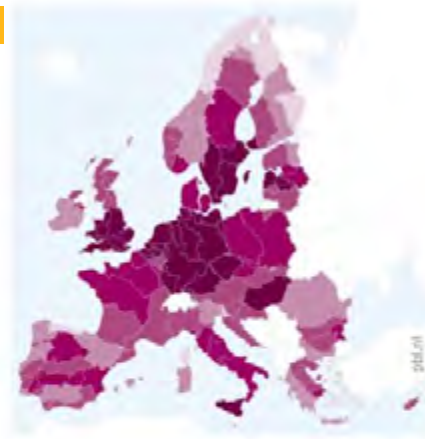
1 <https://www.wwf.nl/wat-we-doen/actueel/nieuws/De-COVID-19-pandemie-en-het-belang-van-een-goed-werkend-ecosysteem>

plantensoorten overwoekeren en zo veel andere plantensoorten verdringen. Het aantal soorten neemt af en daarmee ook de biodiversiteit. Maar niet alleen de natuur ondervindt schade van de stikstof, ook onze gezondheid gaat achteruit door de slechte luchtkwaliteit. Oncoloog Ignas van Bebber legt een relatie tussen vieze lucht en o.a. longkanker². Belangrijk is nu om te weten waar al die stikstof vandaan komt voor zover het hier de landbouw betreft. Neder-

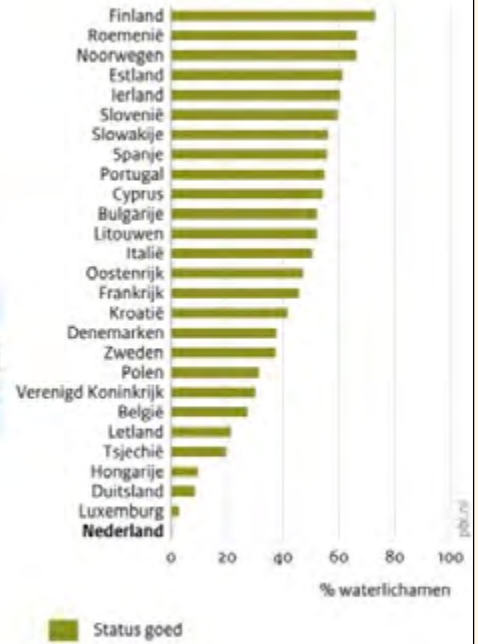
Europese waterkwaliteit volgens Kaderrichtlijn Water, 2019

Per stroomgebied

Per land

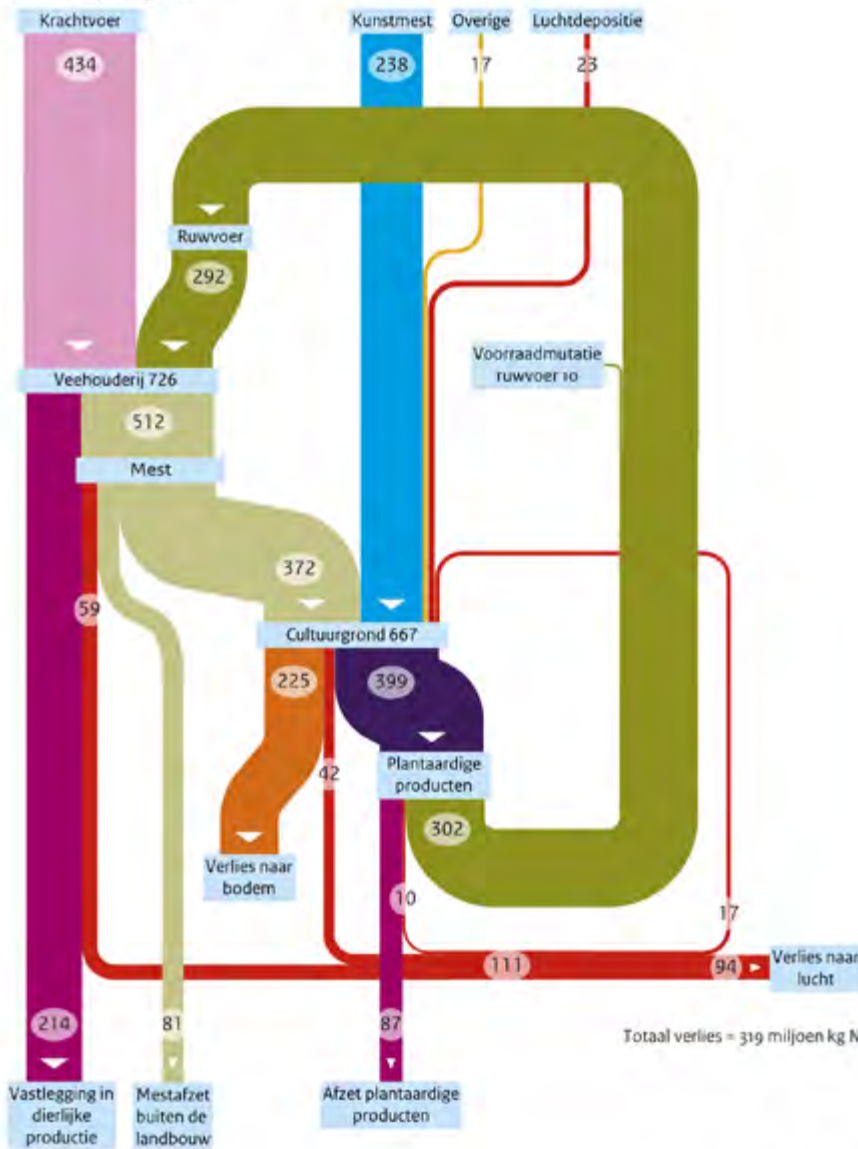

Bron: EEA

Stikstof 2017

Eenheid: miljoen kg stikstof

Bron: CBS

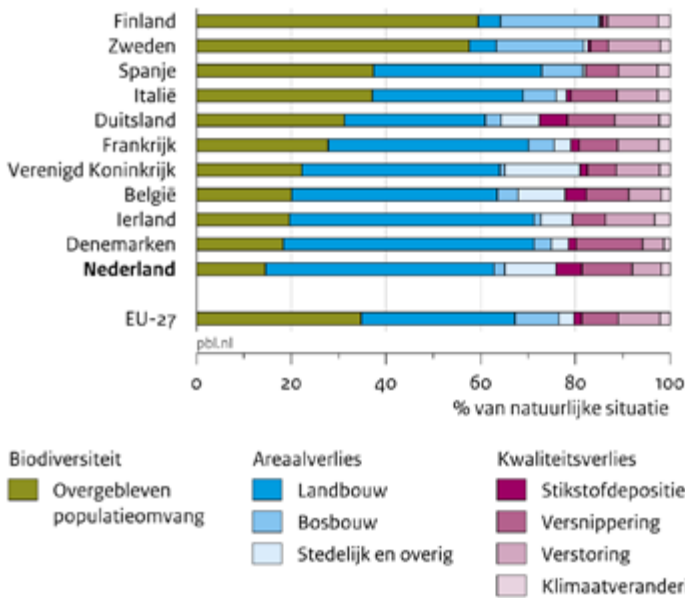
CBS/mrt19
www.do.nl/moog18

land heeft de naam een exporterend land te zijn, maar eigenlijk zijn we een gigantisch importerend land en met name van stikstof. In 2017 importeerde Nederland 434 miljoen kg pure stikstof in de vorm van soja, waarvan 225 miljoen kg in de bodem achterbleef en 94 miljoen kg de lucht in ging als ammoniak. Dus redenen genoeg om te zeggen: gewoon stoppen met die import. Want ook hier geldt: elk pondje gaat door het mondje. Dat mondje is de haven van Rotterdam. Daarbij komt nog dat de productie van soja gepaard gaat met zoveel bestrijdingsmiddelen, dat we die terugvinden in de koeienmest³.

3. Biodiversiteitsverlies

Biodiversiteit wordt ook wel soortenrijkdom genoemd. Het gaat om de hoeveelheid soorten (en aantallen per soort) en om de functionele verbindingen tussen planten (incl. schimmels en bacteriën) en dieren in hun onderlinge samenhang. Dat is een zeer ingewikkeld (maar mooi) systeem van onderlinge afhankelijkheid. Hoe meer soorten er uitvallen in een systeem, hoe kwetsbaarder het systeem wordt voor een sterke wisseling van de omvang van populaties (ziekten of plagen). En Nederland doet het weer

Oorzaken van verlies aan biodiversiteit in Europa, 2010

Bron: GLOBIO, PBL

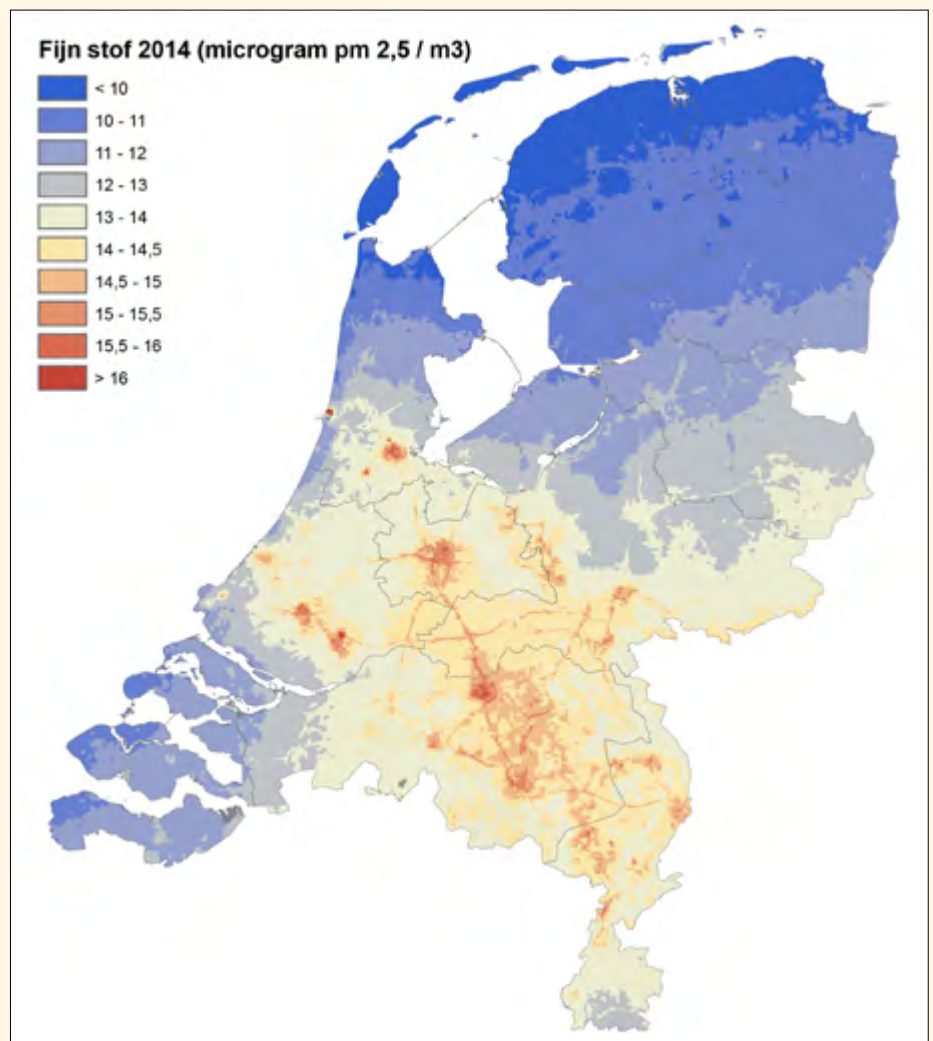
www.pbl.nl

bijzonder slecht waarbij de landbouw gezien wordt als de hoofdschuldige. De voornaamste oorzaak binnen de landbouw is het areaalverlies voor de natuur, de bemesting en de bestrijdingsmiddelen, en de monoculturen (graslanden als 'groene woestijnen' met hoofdzakelijk alleen Engels 'raai-gras'. Dus de huidige manier van landbouw bedrijven is verkeerd.

4. Gezondheidsrisico's

Op diverse manieren wordt onze gezondheid bedreigd. We beperken ons hier even tot Brabant. Op de eerste plaats is er het risico dat we nemen met deze veedichtheid, zoals hierboven vermeld. Hoe groot is het risico dat we nemen? Risico = kans x gevolg. Wellicht is de kans op een zoönotische uitbraak klein, maar omdat de gevolgen heel groot zijn, wordt het risico onbeheersbaar groot. We hebben het gezien bij de Q-koorts. De meeste invloed op onze gezondheid lijkt de luchtkwaliteit te hebben. Die is slecht. Nederlanders hebben door langdurige blootstelling aan fijnstof een verminderde levensduur van circa 9 maanden in vergelijking met een fijnstof-vrije omgeving². Je kunt je voorstellen dat er grote regio-

nale verschillen zijn. Terwijl de belasting met roet vooral een relatie heeft

² http://downloads.stopdestank.nl/mapII/FD_20-07-2018_Van_Bebber_De_gezondheid_verliest.pdf

³ <https://www.gelderlander.nl/nijmegen/dierlijke-bemesting-voor-platteland-zit-vol-met-giftige-stoffen~aaf82b8a/>

⁴ <https://www.atlasleefomgeving.nl/meer-weten/lucht/fijnstof>

⁵ <https://www.brabantsemilieufederatie.nl/nieuws/rapport-volksgezondheid-en-veehouderij-alles-op-een-rij/>

⁶ <https://www.brabantsemilieufederatie.nl/wp-content/uploads/sites/18/2019/06/ng201804p32-in-beeld-veehouderij.pdf>

met verkeer, tekent de veehouderij zich af op de kaarten met fijnstof pm 2,5 (dit is stof met een diameter die 20 tot 30 keer kleiner is dan de doorsnee van een menselijke 'haar'. De Brabantse Milieufederatie zette in 2017 rond veehouderij en gezondheid alles op een rij⁵. Ook in de gezondheidsgids van de Consumentenbond staat alles in de vorm van infographics handig bij elkaar⁶.

5. Klimaatcrisis

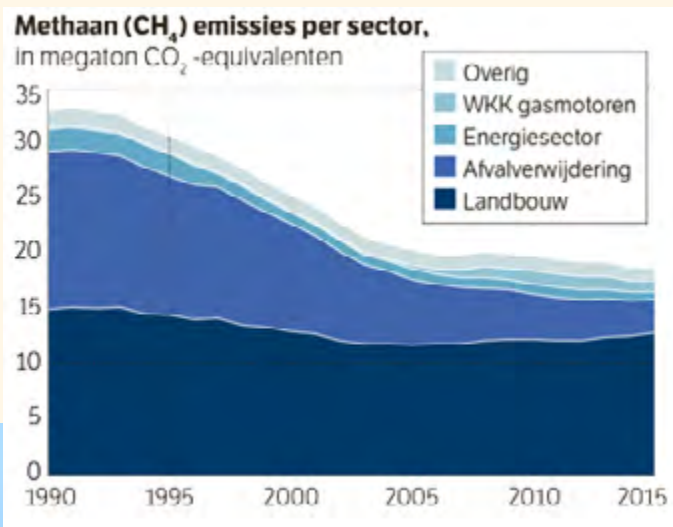
De snelle verandering van het klimaat baart zorgen. De uitstoot van

CO₂ veroorzaakt een broeikaseffect. In ongeveer 300.000.000 jaar is er een enorme hoeveelheid CO₂ vastgelegd, die de (voornamelijk) westerse samenleving er in pakweg 300 jaar doorheen jaagt door de verbranding van fossiele brandstoffen. Dat scheelt dus met de factor van 1 miljoen. Eén miljoen dagen is 2739 jaar. In één dag verstoken wij dus wat in 2739 jaar is aangemaakt via de fotosynthese. Dat blijft niet zonder gevolgen. Vaak wordt er verwezen naar het verkeer en het vliegen, waar overigens Nederland als tweede agrarisch exportland vrolijk aan meedoet. Maar ook het gebruik van fossiele brandstof in de landbouw

is enorm toegenomen. De landbouw drijft op olie. Tussen 1950 en 2015 is de landbouw 6 x zoveel energie per hectare gaan gebruiken, tegen de schamele opbrengstverhoging in vastgelegde energie van 12% per hectare.^{7,8} Behalve CO₂ is er het 23x schadelijkere gas methaan. En de koe is daar het meest verantwoordelijk voor met haar scheten en boeren⁹. Runderen hebben dus een bijzonder grote klimaatafdruk. De veeteelt is zelfs verantwoordelijk voor 37 procent van de totale menselijke uitstoot van methaan, dat dus vele keren krachtiger is dan CO₂.

6. Waterkwaliteitscrisis

Dit is al aan de orde geweest bij punt 2 over stikstof. Er zijn echter meer probleemstoffen, zoals fosfaat dat ook een vermistende werking heeft. In 2017 bedroegen de overschotten in de landbouw 319 miljoen kg stikstof en 4 miljoen kg fosfor¹⁰. De laatste 30 jaar is de belasting door fosfaat van ons milieu enorm gedaald. Vooral door de consument en de industrie zijn enorme reducties bereikt. Ook de landbouw presteert beter, maar minder, zodat het relatief gedeelte erg groot blijft.

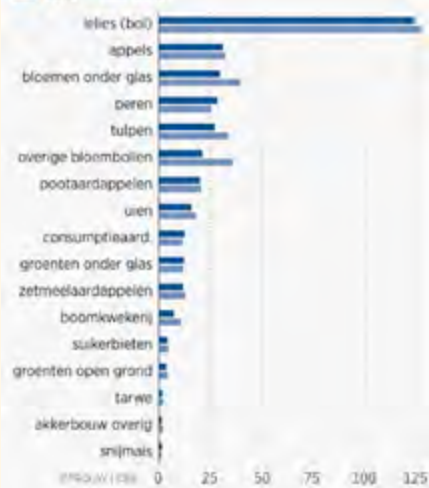
7. Bodemkwaliteitscrisis

Bodemkwaliteit en de achteruitgang daarvan is een discussie die zich al jaren voortsleept. Door de steeds zwaardere machines wordt de bodem verdicht. Mede doordat veel rundveehouders ermee stoppen komen er steeds meer intensieve teelten. Daarbij is de lelieteelt veruit de grootste viespeuk.

Gebruik chemische bestrijdingsmiddelen per gewas

In kilo's per hectare

■ 2016 ■ 2012

Steeds meer burgers maken zich zorgen om hun gezondheid¹¹ en zeker als ze de gifspuit nabij hun perceelsgrens zien rijden. Het gebruik van Roundup (glyfosaat) stuit op steeds meer weerstand. Ook vanuit wetenschappelijke hoek¹². Roundup is een krachtige verdelger van gewassen en bodemleven. Door het gebruik van Roundup komen er echter ook meer schimmels in de grond voor, die ook weer bestreden moeten worden. Deze schimmels worden bestreden met middelen uit de azolengroep. Langzaam worden ze echter resistent. Deze resistente schimmels vormen sporen

7 <https://edepot.wur.nl/449448>

8 tegenover een stijging van de energetische waarde van de input in GJ/ha met 619% in de periode 1950 t/m 2015, staat een relatief geringe verhoging van de output in GJ/ha met 12%;

9 <https://www.mo.be/nieuws/slim-kruisen-verlaagt-methaanuitstoot-koeien>

10 <https://www.clo.nl/indicatoren/nl009418-stroomschema-stikstof-en-fosfor>

11 <https://www.trouw.nl/nieuws/bij-de-buren-van-de-lelieteeler-daalt-een-nevel-van-pesticiden-op-de-trampoline-neer~b5119657/>

12 <https://edepot.wur.nl/247095>

die overal heen waaien. Zij komen ook terecht in onze longen. Als met name oudere mensen met een longaan-doening in het ziekenhuis terecht komen, hebben zij vaak last van schimmels op de longen. Die kunnen dan bestreden worden met medicijnen ...uit de azolengroep. Maar helaas komen er steeds meer mensen met resistente schimmels in de longen voor. En wat hebben zij fout gedaan? Buiten gefetst.

8. Economische crisis

Er wordt altijd hoog opgegeven dat de veehouderij een enorme bijdrage

zou leveren aan onze economie. Het agrocomplex, waaronder naast de landbouw ook de verwerkende voedings- en genotmiddelenindustrie valt, was in 2018 goed voor 6,4 procent van het bruto binnenlands product. Daaronder vallen de sectoren plantaardig en dierlijk. Reken daarbij echter ook de import van producten als chocola en tabak, die als verwerkt product ons land weer verlaten. Maar wat eigenlijk van die bijdrage aan de economie zou moeten worden afgetrokken, zijn de rekeningen die men laat liggen. CE Delft zocht dat uit voor wat betreft vlees¹³.

9. Sociale crisis

De boeren lijken in het verdomhoekje te zitten. Dat komt omdat zij in de ruimte van de ander binnen treden. Is het al niet in de private ruimte dan toch in het publieke domein van water, lucht en bodem. Dat alles zwaar gesubsidieerd¹⁴. Een uitgangspunt van het liberalisme met maximale vrijheid van het individu, die echter ophoudt waar de vrijheid van de ander begint. Rutte zei op 21 april 2020: "De vrijheid van de een kan niet ten koste gaan van de gezondheid van de ander. We moeten het samen doen." Dit was in het kader van de coronacrisis. Dat geldt toch altijd al?

En nu die man bij de dokter van het begin van dit artikel. De man had last van geheugenverlies, zijn huid zag bleek, zijn tanden kwamen los te zitten, hij had een hele dikke buik, hij stonk uit zijn mond, hij had continu maagpijn, zijn huwelijk was op de klippen gelopen, hij beefde enorm en liep wankel. Voor deze negen kwalen zocht de dokter negen verschillende medicijnen en behandeltrajecten. Maar die dokter is geen knip voor zijn neus waard als hij niet zegt: "Kerel, je moet stoppen met zuipen".

Zo is het ook met de landbouw. Hiervoor staan negen gebieden waar het helemaal fout gaat. En voor al die gebieden zijn aparte aanvliegroutes genomen; al decennia lang. En als we die zachte heelmeeesters nu eens naar huis sturen en beginnen met de vee-stapel te halveren? Minder zuipen dus.

Geert Verstegen met medewerking van Christ Tielemans

EU subsidie 2019 Gemeenschappelijk Landbouw Beleid

Gemeente	Totaal bedrag	Aantal bedrijven	Aantal > € 25.000	Perc > € 25.000
Cuijk	€ 1.172.277	96	10	10%
Grave	€ 628.095	49	6	12%
Boxmeer	€ 3.614.671	187	20	11%
Sint Anthonis	€ 3.142.093	275	25	9%
Mill en Sint Hubert	€ 988.302	99	6	6%
Totaal LvC	€ 9.545.438	706	67	10%

¹³ <https://www.ce.nl/publicaties/2091/de-echte-prijs-van-vlees>

¹⁴ Excel subsidies LvC m.u.v. collectief agr natuurbeheer, omdat dit meerdere bedrijven betreft

Verdroging (2)

In onze vorige editie hebben wij aandacht besteed aan de verdroging in Nederland en de gevolgen voor de leefomgeving. En aan het feit dat achtereenvolgende regeringen niets hebben gedaan met de aanbevelingen van hydrologen en hydro-ecologen vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw. Dat de ernst van de situatie pas doordrong tot de beleidsmakers na de hete en droge zomer van 2018. En dat onze minister van Verkeer en Waterstaat, Cora van den Nieuwenhuizen, vervolgens in 2019 een wel zeer brede werkgroep instelde, bestaande uit o.a. een aantal belangengroepen. En zo de weg plaveide voor oeverloos gepolder en het achterwege blijven van doelgerichte besluiten.

In deze editie een gesprek met Douwe Terpstra, adviseur Watersysteem bij het Waterschap Aa en Maas.

Het oosten van Noord-Brabant, waaronder het Land van Cuijk, is één van de gebieden in ons land die het meest te lijden hebben van de verdroging en de lage grondwaterstand. Dat ligt aan de grondsoort: zandgrond, zeer waterdoorlatend, maar vooral aan de geringe toestroom van water in het gebied. Er komt te weinig water het gebied in, en met name stroomafwaarts levert dat problemen op, zoals het droogvallen van sloten en beken.

Was het vroeger zaak om overtollig water zo snel mogelijk af te voeren via de rivieren naar de zee, tegenwoordig is die doelstelling totaal veranderd: het

water zo lang mogelijk vasthouden. Naast stuwen inzetten en waterlopen weer laten meanderen, worden ook diepe watergangen vervangen door ondiepere, want hoe dieper de sloot of beek, des te hoger de drainage, de afvoer van (sub)oppervlaktewater. Wel moeten dan ook extra waterbergende zones worden aangelegd om bij heftige stortbuien het water (tijdelijk) te kunnen opslaan.

Ook ter sprake kwam de rol van de agrarische sector en het veelvuldig besproeien van de akkers met oppervlakte en grondwater. Sinds de hete en droge zomer van 2018 komt er steeds vroeger in het jaar een verbod op het onttrekken van oppervlaktewater. Ook op het besproeien met grondwater treedt het Waterschap regulerend op. In verband met de verdamping wordt er op de heetste tijden van de dag een sproeiverbod afgekondigd. Wat bij benadering de rol van het besproeien van de akkers is in het geheel van de verdroging is moeilijk vast te stellen. Boeren vallen onder een bedrijfswaterplan, waarin het aantal aftappunten is opgenomen. Om een nieuw aftappunt te 'openen' is een vergunning nodig.

Ook houdt het Waterschap zich bezig met een prioriteringssysteem: bij (extreme) droogte, welke droogvallende sloten en beken leveren de meeste schade op voor de fauna in het gebied (vissen, amfibieën, enz.). Dat systeem geeft dan aan in welke gebieden er het eerst ingegrepen moet worden.

Nieuwsbrief Natuurmonumenten, november 2020: 'Herstel grondwaterbalans van groot belang voor Brabantse Natuur

29 OKTOBER 2020 | SIMONE PRINSEN
Voor het eerst in Nederland is onderzocht hoeveel grondwater de natuur nodig heeft. Uit vandaag gepubliceerd onderzoek van Brabants Landschap, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en de Brabantse Milieufederatie, uitgevoerd door Deltares, blijkt dat de natuur in Brabant alleen al jaarlijks 60 miljoen kuub grondwater nodig heeft om te overleven. Deze uitkomsten zijn belangrijk in het gesprek over de aanpak van droogte en verdroging van de natuur.'

Wygard Braspenning

Peilbeheer met een sluisje, helaas is de verdroging hier dusdanig dat ook het sluisje niet meer functioneert.

Stikstofperikelen

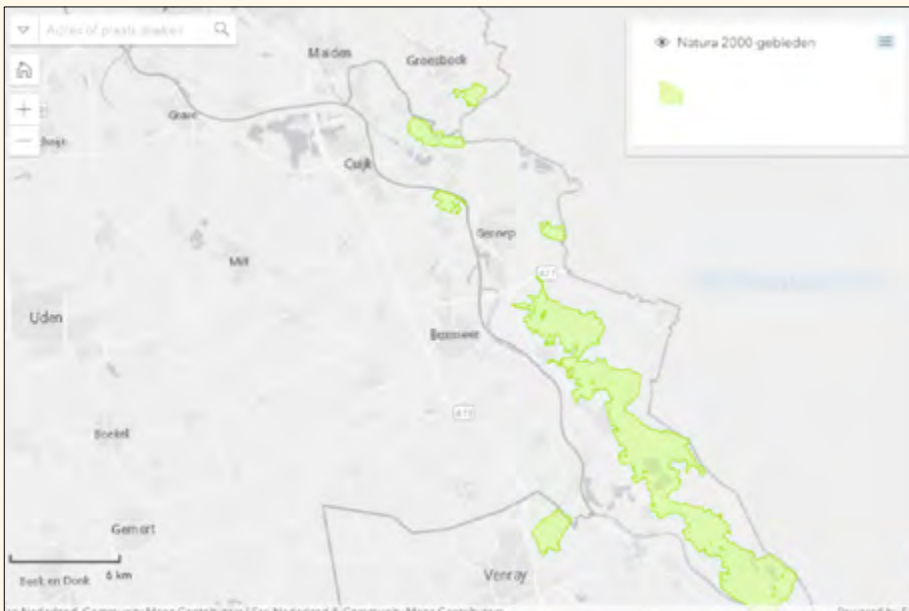
Corona wint het van Stikstof. Nu corona ons in de greep houdt geraakt het stikstofdossier op de achtergrond; maar weg is het niet. Na de roemruchte uitspraak op 29 mei 2019 ligt de vergunningverlening nagenoeg stil. Dat is het probleem voor politiek Den Haag. En ja ja, er moet ook minder stikstof op de natuurgebieden terecht komen.

1. Wat is er aan de hand?

Nederland kent 161 Natura 2000-gebieden. Dit Natura 2000-netwerk bestaat uit gebieden die zijn aangewezen onder de Vogelrichtlijn en onder de Habitatrichtlijn. Beide

bieden van belang: de Deurnsche en Mariapeel, Boschhuizerbergen bij Venray, Maasduinen in Noord-Limburg, Zeldersche Driessen daar vlak bij, Oeffelter Meent, De Sint Jansberg onder Nijmegen en de Bruuk bij Groes-

geving (Habitatrichtlijn) noch aan de Wet natuurbescherming. Het PAS was opgezet als een programma dat zowel natuur als economie zou gaan beschermen. Het werd uiteindelijk uitsluitend een stimulans van de economie. De natuur had het nakijken. Het PAS bleek een vergunningenmachine te zijn geworden waarmee op grote schaal vergunningen konden worden verleend die leidden tot een nog zwaardere belasting van de natuur met stikstof (NOx en ammoniak). Bij vergunningverlening diende erop toegezien te worden, dat de in de buurt liggende natuurgebieden er met die vergunning niet op achteruit zouden gaan. Dat was echter niet geborgd. En hiervoor was door diverse deskundigen inclusief de Raad van State al gewaarschuwd.

Europese richtlijnen zijn belangrijke instrumenten om de Europese biodiversiteit te waarborgen¹. De Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) zijn door de Europese Unie opgesteld om de biologische biodiversiteit in Europa in stand te houden. In deze richtlijnen wordt aangegeven welke planten en dieren en hun natuurlijke habitats (leefgebieden) beschermd moeten worden door de lidstaten van de Europese Unie. De Vogelrichtlijn (VR) is gericht op in het wild levende vogelsoorten. De Habitatrichtlijn (HR) is gericht op dier- en plantensoorten. De richtlijnen zorgen voor gebieds- en soortenbescherming in Europa². Voor het Land van Cuijk zijn de volgende ge-

beek. Er mag niet teveel stikstof op deze natuurgebieden komen omdat ze anders niet in stand gehouden kunnen worden. Daarom is er voor elk gebied een Kritische Depositiewaarde.

2. Hoe kon het zover komen?

Er moest wat verzonnen worden, want de vergunningverlening kwam in de knel. Zo werd het Programma Aanpak Stikstof verzonnen. Met ruimte voor economische ontwikkelingen, sterkere natuur en minder stikstof, zo wilde men doen geloven, waarin overheden, natuurorganisaties en ondernemers samenwerken.

Op 29 mei 2019 stelde de Raad van State het PAS buiten werking omdat het niet voldeed aan de Europese wet-

3. Wie is hier politiek voor verantwoordelijk?

Reactie van de destijds verantwoordelijke staatsecretaris Bleker (CDA) in NRC: Henk Bleker benadrukt in een reactie het succes dat het PAS volgens hem heeft gebracht. "Op het gebied van infrastructuur zijn meer dan dertig soms zeer grote projecten mogelijk gemaakt", zegt hij. "We hebben het over een totale investeringssom van € 9 miljard. In de veehouderij zijn ruim 400 'grote stallen' gerealiseerd dankzij het PAS, goed voor een investering van € 1,5 miljard. Al met al heeft het PAS een indrukwekkende investering op gang gebracht en daar was het om te doen."³ En als hij te maken krijgt met boze boeren met hun trekkers: "Laat je niet door een handvol loserige veganisten of dierenactivisten op de kast

jagen. Kijk op hen neer." In 2009 bedacht het kabinet de Crisis- en Herstelwet. Kamerleden Samsom (PvdA) en Koopmans (CDA) schreven daar de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in. Eind 2016 verloor Samsom het lijsttrekkerschap van de PvdA en verliet de politiek. Koopmans is sinds 2014 gedeputeerde in Limburg. Altijd is hij fervent verdediger geweest van de veehouderij; niet raar als je ook voorzitter bent geweest van boerenbelangenorganisatie L.L.T.B. (1999 – 2002).

4. Waar ligt de oplossing?

Dat de landbouw de grootste stikstofproducent is in Nederland staat buiten kijf (zie artikel elders over transitie landbouw). Vaak wordt er door de landbouwlobby verwezen naar andere veroorzakers. Een welhaast menselijke reflex. Het gaat dan toch weer over de splinter in het oog van de ander in plaats van de balk in het eigen oog. Beide zitten echter in de weg. De discussie wie de grootste viezerik is, is beperkt interessant als je allemaal 26% terug moet tot 2030 (Schouten) of 50% (Remkes). Landbouw, verkeer en

luchtvaart. In absolute zin kan dat voor de landbouw niets anders betekenen dan een flinke reductie van de vee­stapel. Iedereen weet dat en de belastingbetaler moet diep in de buidel tasten om veehouderijen uit te kopen. Dat dat geldt voor een belangrijk deel gaat naar het aflossen van hypothe­ken van o.a. de Rabobank is wrang. Maar deze bank zat dan ook in de regiegroep Vitale Varkenshouderij onder voorzitterschap van oud-minister Uri Rosenthal (VVD).

1 <https://www.natura2000.nl/gebieden>

2 <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/natuurwetten-en-regelgeving/europese-richtlijnen-en-verdragen/vogel-en-habitatrichtlijn/>

3 <https://mobilisation.nl/index.php?id=11>

Stikstof zorgt voor vergrassing van de heide, waardoor er minder bloeiende heide overblijft, die van groot belang is voor de insectenwereld

Milieuvergunningen

De Milieuvereniging probeert de aangevraagde milieuvergunningen te beoordelen. Dat is een hele klus en soms lukt dat niet. Wel is het zo, dat de meeste vergunningen kloppen; dat wil zeggen dat het binnen de bestaande regelgeving geoorloofd is. En dat die regelgeving bij lange na niet onze leefomgeving beschermt dat weten we ook. Het accent ligt nu vooral op de Natuurbeschermingswet. Dit na de vernietigende uitspraak over de stikstofvervuiling door de landbouw, die mogelijk werd gemaakt door de zogenaamde Programmatische Aanpak Stikstof (PAS). Er zijn in het Land van Cuijk 12 vergunningaanvragen beoordeeld. Dit heeft geleid tot 2 zienswijzen (Mill en Boxmeer).

Sinds jaar en dag hameren we op het intrekken van lege vergunningen (vergunningen waar geen gebruik van gemaakt wordt). Eigenlijk is iedereen het er over eens, dat dit al lang gebeurd had moeten zijn. We hebben nu in de gemeenten Boxmeer, Grave en Cuijk de zogenaamde mei-

tellingen opgevraagd. Die geven een beeld van het werkelijk aantal dieren dat gehouden wordt. Als er langer dan drie jaar geen dieren zijn gehouden mag het bevoegd gezag de vergunning intrekken. Soms blijkt dat een gemeente dat nog niet heeft gedaan, en soms wil een gemeente een vergunning niet intrekken. Dat speelt in Grave in twee gevallen. Omdat de

gemeente Grave niet binnen de verplichte acht weken heeft gereageerd op een handhavings- of intrekkingverzoek hebben we ze "in-gebrekesteld". Als de gemeente Grave niet reageert zullen ze uiteindelijk een bedrag per dag aan onze jurist moeten betalen. Blijkbaar is dat nodig om ervoor te zorgen dat de gemeente Grave zich aan de wet houdt.

Opgave lid / gezinslid / donateur milieuvereniging Land van Cuijk

Omdat ik het goede en belangrijke werk van de Milieuvereniging Land van Cuijk 'natuurlijk' graag wil ondersteunen, geef ik mij op als lid / gezinslid / donateur*: (doorhalen wat niet van toepassing is!)

Voornaam: _____ Voorletters: _____ Achternaam: _____ Geslacht: M / V*

Adres: _____ Postcode: _____ Woonplaats: _____

E-mailadres: _____ Telefoon nr.: _____

Handtekening: _____ Datum: _____

De jaarlijkse contributie bedraagt € 17,50 voor leden en € 2,50 voor gezinsleden (tweede of volgende leden in één gezin of andere samenlevingsvorm). Donateurs die een bijdrage van minimaal € 17,50 per jaar betalen ontvangen, evenals de leden, het verenigingsblad Bladgroen.

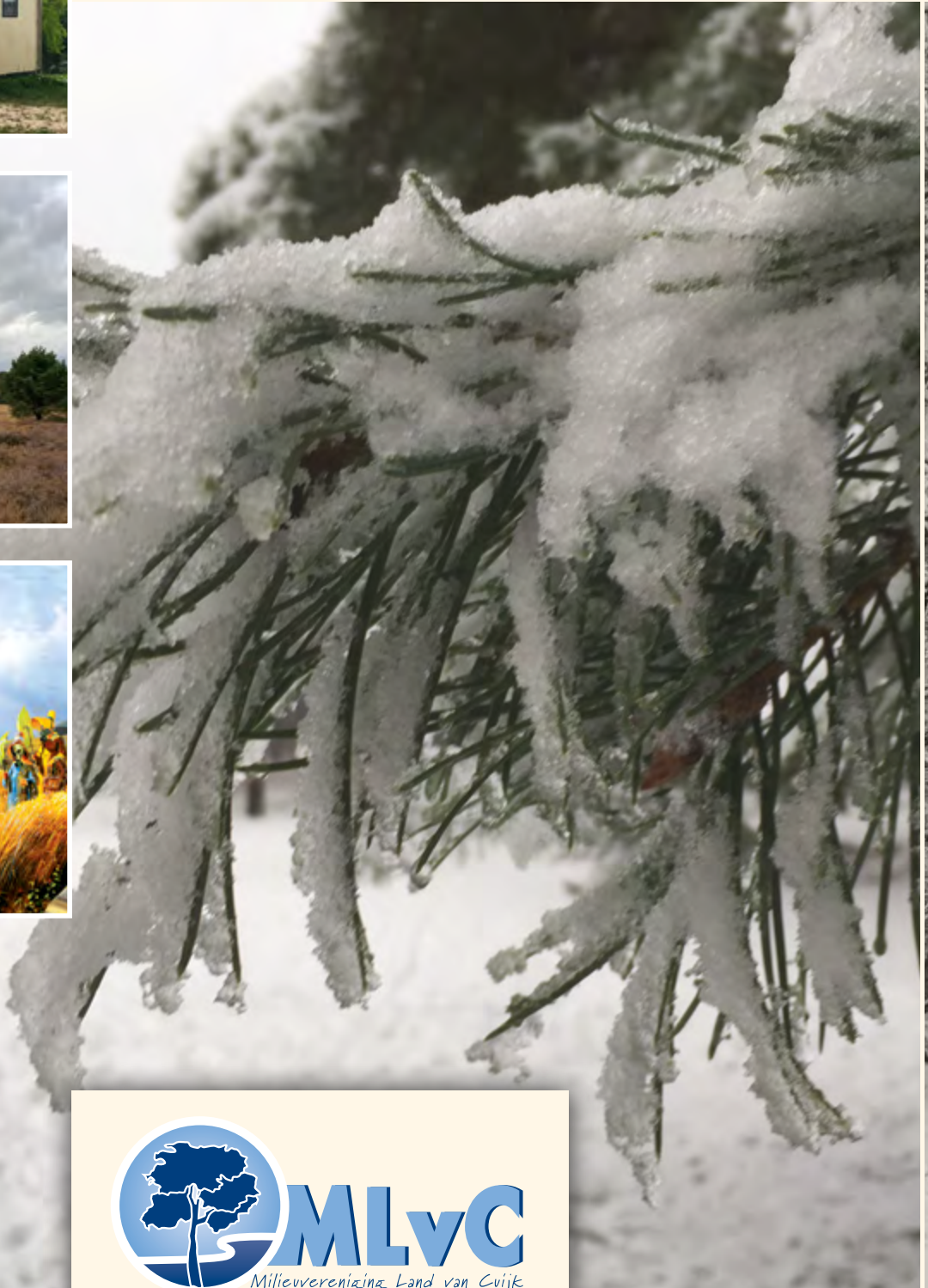
Wilt u zo vriendelijk zijn deze bon uit te knippen en in een gesloten enveloppe te sturen naar:

• Milieuvereniging Land van Cuijk - Beerseweg 10 - 5451 NS Mill

MAX. LAADVERMOGEN	50 TON
MAX. ASBELASTING	12 TON
MAX. WIELDRUK	3,5 TON
MAX. VOERTUIGGEWICHT	40 TON
MAX. AANTAL PASSAGIERS	100
TEBOEKSTELLING: NR.	20701BR1992
AANWIJZINGEN VEERMAN OPVOLGEN	

GASOLIE

JAARGANG 41 - 3

Ontwerp en druk: dotkom design, Sint Anthonis